

Omgevingsanalyses

Hieronder beschrijven wij een drietal analyse instrumenten om de omgeving van een vraagstuk in kaart te brengen: het tekenen van kaarten, en maken van een argumenten analyse en de belangen analyse. Afhankelijk van het vraagstuk maak je een keuze voor een analysevorm.

Kaarten

Kaarten brengen op een grafische wijze de omgeving letterlijk in beeld. Ze helpen je om overzicht te krijgen en samen actief en beeldend te werken. Je hebt uiteindelijk in een oogopslag overzicht van de omgeving. De eenvoudigste manier is om een associatieve kaart van de omgeving te maken. Je zet jezelf in het midden en de andere actoren er omheen. De afstand, de dikte van de lijn, de grote van de bol waarin de actoren staan of de kleur kunnen weer allerlei zaken aangeven zoals in de vorige paragraaf is aangegeven. Daarnaast kan de kwaliteit van de relaties worden aangegeven.

Hieronder geven wij een voorbeeld van een kaart die verder wordt uitgewerkt in diverse analyses.¹

Stap 1. Actorenanalyse: wie zijn betrokken?

- Opstellen van een lijst van de belanghebbenden in vier kwadranten. Zo uitputtend mogelijk en per rol zoveel mogelijk individuele personen.
- Indeling van de lijst betrokkenen in vier kwadranten: Strategie /aansturing, leveranciers, uitvoering, gebruikers

Stap 2. Energieprofiel: hoe verhouden de betrokkenen zich tot het vraagstuk?

- Positief ondersteunend: groen.
- Negatief tegenwerken: rood
- Neutraal of onbelangrijk: oranje.
- Onbekend: zwart

Stap 3. Relevantieanalyse: hoe belangrijk zijn de betrokkenen voor het project

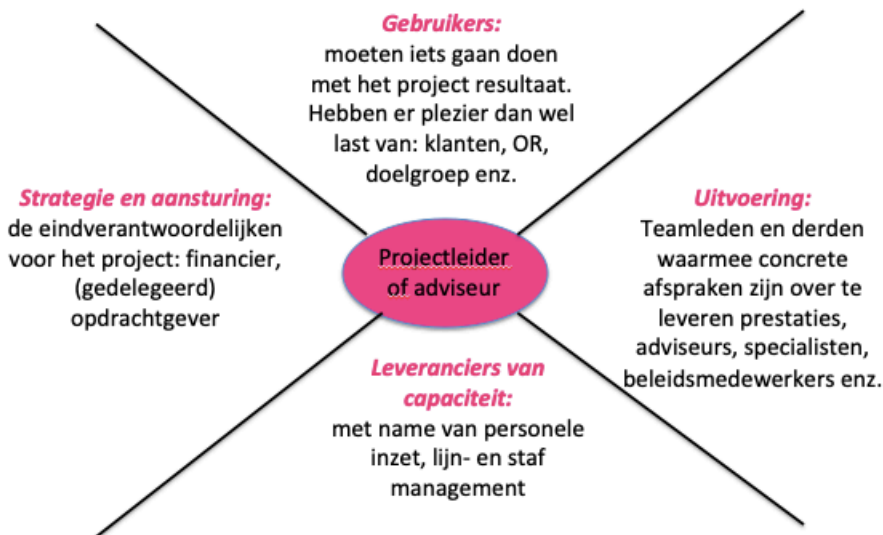
- Drie categorieën: 1. Belangrijk 2. Neutraal 3. Niet belangrijk. Zet de relevante actoren dichtbij en de minder belangrijke afstand

Stap 4. Relatieanalyse: wat is de kwaliteit van de belangrijkste relaties.

- Geef dit weer met behulp van gekleurde pijlen
- Groen: een goede relatie. Oranje: matig tot neutraal. Rood: serieuze problemen

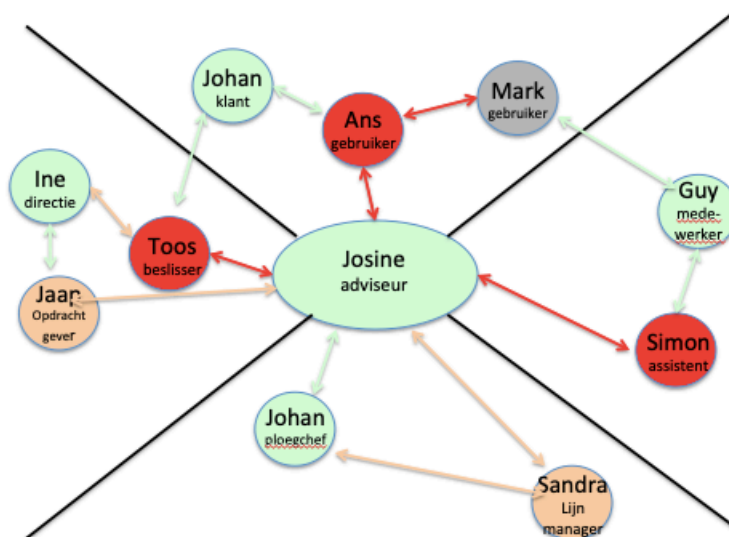
Stap 6. De conclusie: wat staat ons te doen?

Kaart van een project

Figuur 1 projectkaart, stap 1

Voorbeeld kaart

Figuur 2 Analyse kaart: stap 2, 3 en 4

Belangenanalyse

Bij de belangenanalyse² onderzoek je de inhoudelijke belangen en standpunten van de betrokken partijen en wat daar aan problemen onder liggen. Je voert deze uit om te onderzoeken of partijen het nog met elkaar eens kunnen worden (op onderdelen). Achter verschillende standpunten kunnen gelijke belangen liggen. Dit geeft mogelijkheden om verder met elkaar in gesprek te gaan. De belangenanalyse helpt bij een proces wat vast zit om actoren weer 'in beweging' te krijgen.

Beleidsdoel:				
	Actor 1	Actor 2	Actor 3	Actor 4
Standpunt				
Belangen	a. b. c.			
Problemen	a. b. c.			
Opties	a. b.			

Figuur 3 Belangenanalyse

Stel jezelf bij het invullen van de belangenanalyse de volgende vragen:

1. Bepaal wie de relevante spelers voor dit beleidsveld/project zijn via een *actoren* inventarisatie. Kijk daarbij breder dan het beleidsterrein zelf, maar ook naar andere beleidsterreinen en projecten.
2. Stel vast welk *standpunt* ze innemen ten opzichte van het doel, zijn ze bijvoorbeeld voor, tegen of maakt het niet uit? Mocht dit voor een bepaalde groep niet duidelijk zijn, zet hier dan een vraagteken.
3. Ga op zoek naar de onderliggende *belangen*. Waarom nemen partijen een bepaald standpunt in? Wat hebben ze te winnen en/of te verliezen? Welke deelbelangen zie je?
4. Ga vervolgens na welke *problemen* de partijen zien met het beleidsdoel of project, en hoe zwaar deze problemen voor hen wegen. Is het voor hen een probleem of juist een kans? En hoe belangrijk is dat voor hen?

5. Onderzoek de *opties*: waar zit de 'rek' in de standpunten, gelet op de belangen en het gewicht dat aan het issue wordt toegekend? Ontwikkel van daar uit zoveel mogelijk opties per actor/partij. Stel een pakket aan oplossingen vast die voor zoveel mogelijk partijen een (deel)oplossing bevat van een (deel)probleem.

Houd gedurende het project of beleidsproces in alle fases de belangen van de partijen bij in de matrix. Belangen kunnen per fase verschillen en schuiven.

Argumentenanalyse³

De argumentatieanalyse is een instrument om een inhoudelijke discussie over het beleid of project te analyseren. De analyse maakt duidelijk wat voor soort argumenten de spelers gebruiken en wat jouw eigen standpunt daarin is of dat van de organisatie. Zo ontdek je of er verbeteringen in de communicatie met deze partijen mogelijk zijn. Dit is handig bij:

- Het openbreken van een schijnbaar vastgelopen discussie;
- Het voorbereiden van een kernboodschap (op de verschillende argumentenniveaus

De argumentatieanalyse onderscheidt vier discussieniveaus in beleidsdebatten

1. Ideologisch niveau

Op dit niveau gaat het om ideologische argumenten. Wat is de visie op de samenleving die partijen willen nastreven? Past het beleidsvoornemen in de wereld die partijen willen? Draagt het beleidsdoel bij aan het welzijn van de samenleving? Het gaat hier dus om wereldbeelden, waarden en normen en de visies daarop.

2. Systeemniveau

Hierbij gaat het om de argumentatie over organisatie, structuur, instrumenten en spelregels. Wie krijgt welke bevoegdheden? Welke verhouding tussen betrokkenen gaat er komen? Op dit niveau zijn er discussies over verzelfstandiging, verantwoordelijkheid van particuliere organisaties, de rol van de overheid(slagen) en sturing.

3. Probleemniveau

Op dit niveau wordt het probleem van het beleid beargumenteerd. Hebben partijen het goede probleem te pakken? Wat is het probleem? Wiens probleem is het en waarom? Past het beleid bij het probleem?

4. Instrumenteel niveau

Op dit niveau gaat het om de argumenten voor de oplossing van het probleem. Wat moet ik doen en wat moet ik laten? Werkt het beleidsplan wel? Leveren de maatregelen wel op wat er wordt beloofd? Kloppen de modellen en cijfers die zijn gebruikt?

Aanpak

Stel een argumentatieschema op (zie schema onder) en vul dit in met de informatie die je al hebt over de opvattingen en de posities van verschillende partijen.

Bepaal de belangrijkste spelers in de discussie en verzamel informatie over hun standpunten. Kijk bijvoorbeeld naar: conceptbeleid, een plan van aanpak, artikelen uit de media, informatie op websites en persberichten.

Vat de uitspraken (standpunten en argumenten) van de spelers kort samen.

Orden de uitspraken per speler in het schema. Stel daarbij de vraag van welk niveau de uitspraak is.

Resultaat

Bekijk het resultaat en vraag je af:

- Verloopt de discussie op hetzelfde niveau of praten spelers op verschillende niveaus? Sluit hier de kernboodschap bij aan!
- Op welke niveau zijn spelers het eens en kun je op dit niveau de discussie lostrekken?
- Hebben wij in onze eigen communicatie het juiste discussieniveau en argumenten te pakken?

Je kunt de resultaten in een schema zoals hieronder staat verzamelen, zodat in een oogopslag duidelijk wordt waar het accent ligt.

	Actor 1	Actor 2	Actor ...
1. Ideologisch niveau: <i>welke wereld wensen we?</i>			
2. Systeemniveau: <i>wie doet wat?</i>			
3. Probleemniveau: <i>wat is het probleem?</i>			
4. Instrumenteel niveau: <i>hoe gaat het beleid werken?</i>			

¹ J. Bos, (2012) *Projectmatig creëren 2.0*. Schiedam, Scriptum Books

² Overgenomen van: <https://www.communicatierijk.nl/vakkennis/f/factor-c/krachtenvelden/beweegredenen> geraadpleegd 18 oktober 2017

³ overgenomen van:

http://www.publiec.nl/user_files/pdfs/downloads/Format_Publiec_argumentenanalyse_v1.pdf
geraadpleegd 1-12-2018